

INOSITA, derivat savi del gr. *ἴς, ἰνός*, 'múscul', 'fibra'. □ 1.ª doc.: DFa.

Inoxidable, V. àcid Inqualificable, V. qual Inqüestionable, V. qüestió Inquiet, inquietant, inquietar, V. quietud, V. quedar Inquili, inquietat, V. culte Inquina, V. enconar Inquiridor, inquirir, inquisició, inquisidor, inquisitiu, inquisitorial, V. qüestió Inrevés, V. vessar Inrònia, V. enrònia (ERRAR) Ins, V. dins Insà, V. sà Insabudament, -but, V. saber Insaciable, V. assats Insaculació, insaculador, insacular, V. sac Insadollable, V. sadoll Insalivació, -var, V. saliva Insalubre, insalubritat, insalvable, V. salvar Insanable, insània, insanitat, V. sà Insaisfacció, insaisfet, insaturable, V. assats Inscriptió, inscriptor, inscrit, inscriure, V. escriure Inscrutabilitat, V. escrutar Insculpir, V. esculpir Insecte, insecticida, insectívor, V. segar Inseguir, V. seguir Insecur, inseguretat, V. segur (CURA) Insensat, insensatesa, insensibilitat, insensibilitzar, insensible, V. sentir Inseparable, V. parar Insepult, V. sepultar Inserció, inserir, insert, insertar, V. disserter Inserveïble, V. servir (SERF) Instàdia, insidiar, insidiós, V. seure Insigne, insignia, insignificant, insignir, V. senya Insincer, V. sencer Insinuació, insinuant, insinuar, V. si Insípid, insípida, insipència, V. saber Insistència, insistent, insistir, V. existir Insociable, V. soci Insofrible, V. sofrir Insolació, V. sol (astre) Insolència, insolent, insolentar-se, V. soler Insòlit, V. soler Insoluble, insolubència, insolvent, V. absoldre Insomne, insomni, V. son. Insondable, insondeable, V. sonda Insopit, V. espectacle Insostenible, V. tenir Inspecció, inspeccionar, inspector, V. espectacle Inspiració, inspirador, inspirar, inspirat, inspiratori, V. espirar Instabilitat, instable, V. estar

INSTAL·LAR, del fr. *installer* 'posar en possessió d'un càrrec, benefici o funció', 'establir una persona o un objecte en el lloc que li està destinat', pres del b. ll. *installare* 'posar en possessió d'un benefici eclesiàstic', i aquest, derivat de *stallum* 'seti en un cor eclesiàstic', llatinització del fr. ant. *estal* id., que prové del fràncic *STALL 'lloc d'estatge', 'habitança', 'establa' (a-al. ant., al., neerl., angl. *stall*, ags. *steall*, esc. ant. *staltr*). □ 1.ª doc.: Lab. 1840.

D'acord amb la provenença francesa, els catalans del territori anexionat en fan un ús més gran i més popular, i allí ho pronuncien amb *l* geminada ben sensible oralment: «quan el va veure *estallat* allà, el pastor no el gosava pas treure» em contava un llenyataire en els boscos d'Er (1959).

Una forma igual a la del germànic STALL (si bé potser més aviat relíquia sorotàptica que germànica) ha passat, per via popular i amb pronúncia *estall*, com a terme pastoral, per designar un corral apartat, o protegit especialment, dins una jaça; cosa que ha quedat fixada sobretot a la toponímia de la zona pirinenca Andorra-Ribagorça: *L'Estall*, poble del Montsec occidental, *L'Estall Serrer* a Andorra, molts *estallo* a les

valls de Boí, Barravés, Benasc etc., *Estanyo-Finestro* a l'alta vall de Taüll etc.; i també *estálo*, *estato*, *estaço* a l'Alt Aragó; cf. E. T. C. II, 22; la meua monografia de la Vall de Boí (en el Butlletí de la Soc. d'Onomàstica 1983), i ací FINESTRA i ESTALL.

DERIV.: *Instal·lació; installable; reinstallar-se; reinstal·lació.*

Instància, instant, instantani, instar, V. estar Instauració, instaurar, instauratori, V. restaurar

INSTIGAR, pres del ll. *instigare* 'incitar, estimular'. □ 1.ª doc.: fi S. xiv.

«Doncs, mogut per aquestes coses e *instigat*, comencé de abstenir de les bísties», cita del ms. del *Libre de Sèneca* en el DAG. Quasi del mateix temps, és el Boeci de Fra Genebreda que cita *AlcM*, però aquesta documentació és dubtosa i probablement rebutjable.¹ *Instigà* pf. 3 figura en Aversó (*Torcimany*, 12.50). En tot cas corrobora el probable ús del verb *instigar* el que poc després ja figuri en JnEsteve (DAG.), i el fet que l'abstracte *instigació* ja estava sens dubte en ús per aquell temps: *AlcM* registra la locució prepositiva a *instigació* de en la Crònica del Cerimoniós, i poc més tard: «Preste Joan, per la gràcia de Déu, ferm en la fe de Jhesucrist, e per *instigació*, e per molts miracles aquí fets, per Mossényer St. Tomàs apòstol, al dia de vuy és honrada la sua sepultura» escrivia Macià de Viladestés l'any 1413 (JMBover, *BiEscrBal.* II, 531).

Ben segur que és reducció fonètica i matisació vulgar de *instigar* el mot mall. pagesívol *estigar*. Els pastors de bestiar de llana de Manacor, aplicant-lo al ca que empaïta les ovelles, li donen el sentit d'escarmenar-les, fer-les deixar la llepolia' (BDC VII, 157, i cf. p. 158). Aplicant-lo a persones, AMAIcover l'usa també en les *Rondalles*, amb un valor semblant de 'escarmenar, corregir' en el títol d'un conte «De com *estigà* l'amo de Son Suau d'anar tant a la vila»; on, parlant d'ell, diuen «ja l'*estigarem!*» i «a veure si l'*estigues*» (v. 239); d'altra banda, en cas de construcció reflexiva, això condueix a 'esmenar-se' des de 'escarmenar-se': «N'estan tocats d'aqueixa pesta dels gallicismes. Per amor de Déu que se n'esmenin! i que ens excusin el disgust d'haver-los de donar l'escarpida que se tendrien per ben guanyada, si no s'*estigaven*» (BDLC VII, 1913, 396); «es senyor de s'hort era un beninoni que no duya gens de mal fel, y tan àngel que, per grossa que la hi contassen, tot s'ho bevia: tothom li donava cresta per ballesta, y may s'*estigava*» (*Rond.* IV, 137).²

DERIV.: *Instigació* (supra). *Instigador. Instigament* [Llull].

Instint és un altre vell cultisme, provinent del llatí *instinctus*, -ūs, 'impuls, instigació', derivat d'*instinguere*, variant rara d'*instigare*. Ja es troba més o menys vulgaritzat en els Ss. XIII-XV. «Estant concordança entre los dos *estincts* naturals, qui són a una fi ---», Llull (*Arbre de Sciença* I, 245); «si tu discorres diligentment les potències de la ànima racional, e de aque-lla dels bruts, veuràs que elles concorden en seny o